

a svrha mu je, da svećeničkim pripravnicima u tom sjemeništu, a i svećenicima *svoga hrvatskoga naroda* pruži priručnik crkvenoga prava.

Zanimljivo je istaknuti, da hrvatski piše i hrvatski jezik smatra svojim jezikom, a hrvatski narod svojim narodom, kanonski stručnjak, kojemu su preci Talijani doseljeni u Dalmaciju iz Italije.

U spomenutom četvrtom i posljednjem poglavlju svoje studije dr Vučemilo podvrgava kritici sustav i raspodjelu gradiva u Dalla Costinu djelu i metodu same obrade. Pritom niže pozitivne i negativne strane. Konstatira da *Zakon czarkovni* uglavnom slijedi institucijski sustav, ali taj pravni priručnik tumači i povijest pravnih ustanova i umeće dogmatska i moralna opažanja, koja ne spadaju u pravo. Iako Dalla Costina knjiga nije sa svih strana strogo znanstvena, ona je samostalno i više nego popularno djelo, koje je za svoje vrijeme bilo sposobno odgovoriti i uvjetima dobroga udžbenika i praktičnim potrebama dušobrižnoga hrvatskog klera. Dalla Costa je pokazao, kako se i u teškim uvjetima može napisati knjiga, koja je kadra stajati uz bok mnogih ondašnjih stranih djela.

Iscrpna bibliografija ili popisi arhivske građe, tiskanih izvora, djela i članaka na početku Vučemilove studije svjedoci su uložena truda. Latinski sažetak (sumarij) na njezinu kraju otvara je i onome, koji ne zna naš jezik, dok brojne ilustracije počevši od korica oživljavaju sve njezine dijelove. Knjiga se završava s pomnivo sastavljenim kazalima.

Vučemilo je postavio sebi zadatak izvući iz zaboravi svijetli lik jednoga spiitskog kanonika iz druge polovice XVIII stoljeća i prikazati njegov pionirski posao na polju crkveno-pravne književnosti. Možemo kazati, da je u jednoj i drugoj namjeri potpuno uspio te je s ovom prvom svojom objavljenom knjigom na diskretan i nenametljiv način dao vrijedan doprinos znanstvenoj reputaciji franjevačkoga reda i svoje provincije.

Kroz ovu se knjigu provlači kao karakteristična nit dokumentirana minucioznost. Spomenimo kao primjere obilje sitnih podataka u Dalla Costinu životopisu ili detalja u opisu vanjskoga izgleda i tehnike Dalla Costina djela. Vjerojatno zato, da bi čitalac lakše shvatio i bolje usvojio iznesene postavke, autor ih više puta tumači i ponavlja. Kad bi se njegova rasprava svela na znatno manji opseg, još uvijek bi ona svestrano obuhvatila Dalla Costin *Zakon czarkovni*. Druga je karakteristika Vučemilova prikaza opširna erudicija, osobito na području povijesti kanonskoga prava.

Valja odati priznanje i *Kršćanskoj sadašnjosti*, koja je knjigu uvrstila u svoj niz *Analecta croatica christiana* i vrlo ju ukusno opremila.

Vješto i znanstveno pisana, lijepo opremljena, ova se studija sama sobom preporuča svakome prijatelju naše kulturne prošlosti, osobito pravniku i jezikoslovcu.

PRVA HRVATSKA ASKETIKA

(Živan Bezić, *Kršćansko savršenstvo — Asketika*, 3. izd., Crkva u svijetu, Split, 1973)

Jerko Barišić

Jedna od bitnih oznaka Crkve jest svetost. Crkva je sveta jer je mistično tijelo Kristovo. U sebi ima Boga, cijelo Presveto Trojstvo. I ta nutarnja njezina svetost očituje se i izvana na razne načine. Svetost je, dakle, najvažnija odlika Crkve kao cjeline. Zato svi u Crkvi moraju biti sveti. Svi su naime

pozvani na svetost, otkupljeni su i opravdani po milosti Kristovoj. Svetost nije privilegij rezerviran za pojedince, nije monopol redovnika, ne postoji samo jedan »stalež savršenstva«. Za sve je rečeno: »Ovo je volja Božja — vaše posvećenje«, »budite savršeni kao što je savršen Otac vaš nebeski«, »budite sveti jer ja sam svet«. Lijepo je to istaknuto na nedavnom Koncilu. U najvažnijem koncilskom dokumentu — konstituciji *Lumen Gentium* — čitavo jedno poglavlje posvećeno je *općem pozivu na svetost*. Koncil je doista službena promocija opće svetosti u Crkvi.

I upravo u to vrijeme, u pravi čas, pojavljuje se u nas knjiga profesora Bezića *Kršćansko savršenstvo — Asketika*. I evo njezino treće izdanje. Velika stvar za jedan mali narod! Samo ta činjenica, kroz nepunih sedam godina već tri izdanja, dokazuje potrebu i opravdanost knjige, kako je dobro došla i dobro primljena. Ali to ujedno najbolje dokazuje i njezinu vrijednost. Zato njezina pojava ne smije proći nezapažena u našem vjerskom tisku. Upozorimo stoga kratko na neke odlike ove doista vrijedne knjige!

Kršćansko savršenstvo jest prva sustavno obrađena asketika na hrvatskom jeziku. To je već dovoljno predstavlja. No ona ima i svoju veliku unutarnju vrijednost. Sam predmet je znalački obrađen. Doneseno je obilje građe. Ništa nije ispuštenon, preskočeno. Sve je razrađeno do u sitnice. Raspored savršen. Autor je utkao u svoju knjigu odlično poznavanje pedagogije, psihologije, teologije. Iz čitava djela odsijeva širina kulture, poznavanje stranih jezika, svetih Otaca. Donesena su najsvremenija dostignuća na polju duhovnosti.

Pisac ipak ne ide u ekstreme, razborito se drži sredine. Obrazlaganja, tumačenja znalački su argumentirana, dokumentirana. Veliku vrijednost djela čine i kazala na kraju knjige kao i opsežna najnovija literatura s tog područja. Stil je jasan, dubok, zbijen, lapidaran, pregnantan gotovo aforističan. Mnogo usporedbi, ilustracija, gnoma, poslovica. Knjiga je protkana mnoštvom citata. Uči se bez teškoće, a čita lagano i ugodno kao da i nije školski udžbenik. U jednu riječ, veoma vrijedan doprinos hrvatskoj teološkoj literaturi.

Posebno bih upozorio na neke stvari. Zanimljiva je originalna autorova podjela stožernih kreposti, pa specifično mjesto kreposti religioznosti, onda komunitarni aspekt ljubavi, tretiranje modernih kreposti. Krasna je paralela između posvetne i djelatne milosti. Stupnjeve savršenstva pisac ne razgraničava formalistički, savršenstvo mu teče i uspinje se dinamički. Dragocjene su sinteze na kraju odsjeka, sažete za lako učenje i memoriranje.

Nije lako napisati priručnik o duhovnosti. Za to se traži ne samo dobro poznavanje materije, kao i inače za svaku knjigu, i veliko životno iskustvo, nego i praktično proživljavanje, vršenje toga. Nemo dat quod non habet. A autor *Savršenstva* posjeduje sve te kvalitete, ima sve preduvjete. Potpuni majstor svog zanata. Bio je vojnik, logoraš, onda župnik, duhovnik sjemeništa; pa profesor asketike, pedagogije i pastoralke, te plodan pisac. A najbolji dokaz je samo djelo.

Kršćansko savršenstvo dobro dolazi u ovom trenutku naše stvarnosti najprije za sve »vođenike«, to jest mlade kojima je i namijenjeno, u prvom redu svećeništvom i redovničkom pomlatku, ali i za starije koji žele duhovno znanje, život i napredak. Bit će to velika pomoć i »samoucima« na ovom terenu. Njime će se korisno poslužiti i duhovni vođe, katehete, odgojitelji. Tu je opsežan materijal za meditacije, egzorte, propovijedi, a može se čitati i kao duhovno štivo.

Na kraju treba spomenuti i lijepu opremu. Dakle kompletno knjiga reklamira sama sebe. Zato: tolle et lege!